PROIECTUL EDUCAȚIONAL: MODALITATE DE EFICIENTIZARE A PROCESULUI EDUCAȚIONAL

Ludmila PANTAZ,
profesor, master în științe ale educației
IP Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu”, mun. Orhei
ORCID iD: 0000-0002-2221-331X

Rezumat. Problematika educației dobândește în societatea contemporană noi conotații, date, mai ales, de schimbările fără precedent din toate domeniile vieții sociale. Accentul trece de pe informativ pe formativ. Educația depășește limitele exigențelor și valorilor naționale și tinde spre universalitate, spre patrimoniul valoric comun al umanității. Un curriculum unitar nu mai poate să răspundă singur necesităților sociale. În acest context, un rol important îl au proiectele educaționale, ce includ diverse activități complementare procesului educațional obligatoriu. Autoarea explică ce înseamnă un astfel de proiect și care sunt pașii principali în elaborare.

Cuvinte-cheie: proiect educațional, educație, calitate, proces educațional, eficiență.

THE EDUCATIONAL PROJECT: A METHOD OF STREAMLINING OF EDUCATIONAL PROCESS

Abstract. The problem of education acquires in contemporary society new connotations, due to the unprecedented changes in all social life spheres. The accent transfers from informative to formative. Education goes beyond the limits of national requirements and values and tends towards universality, towards the common value heritage of humanity. A separate curriculum cannot satisfy social needs alone any more. In this context, an important role is played by educational projects which include different activities complementary to the compulsory educational process. The article presents what a project is and what the essential steps in elaborating one are.

Keywords: educational project, education, quality, educational process, efficiency.

În contextul în care devine tot mai relevant faptul că pentru realizarea unei finalități educaționale de calitate, vizibile în societate, este necesară activizarea procesului de promovare a unor servicii complementare și eficiente în domeniu, precum și adaptarea ofertei educaționale la necesitățile curente și de perspectivă ale celor care învață. Totodată, conștientizăm obligativitatea eforturilor concordate ale tuturor partenerilor educaționali.

Educația constituie factorul de bază în crearea și transmiterea de noi cunoștințe și valori culturale general-umane, în dezvoltarea capitalului uman, în formarea conștiinței și identității naționale și are un rol primordial în crearea premiselor pentru dezvoltarea durabilă și edificarea unei societăți bazate pe cunoaștere. Calitatea educației determină, în mare măsură, calitatea vieții și creează oportunități pentru realizarea în volum deplin a capacităților fiecărui cetățean.

Prin urmare, educația contemporană propune schimbarea accentelor în favoarea calității procesului didactic și a competențelor pe care tinerii le obțin, adică, se trece de la informativ la formativ.

Succesul individului depinde de capacitatea sa de adaptare la schimbări și învățare continuă, iar sistemul de învățământ trebuie să ofere mediul adecvat pentru dezvoltarea acestor capacități.

Pentru a putea adopta această nouă pedagogie orientată spre competențe, școala trebuie să depășească cadrul său formal și să colaboreze cu alți actori din comunitate, integrând în procesul de formare al elevului activități extrașcolare, fie ca obiectiv sau activitate în cadrul lecției, fie în afara ei. Aceste activități iau de cele mai multe ori forma unui proiect educațional, instrument ce permite pe de o parte, dezvoltarea personală / profesională a elevului, dar și determinarea eficacității educaționale în termeni de impact / rezultat [3].

Ce este un proiect?

Cuvântul *proiect* poate fi utilizat pentru a descrie o încercare de conducere și coordonare a unui anumit număr de activități pentru atingerea unui obiectiv specific. Totodată, un proiect poate fi definit ca o inițiativă limitată în timp, în scopul de a crea un serviciu unic. O combinație de resurse sunt puse în-

preună și organizate într-o structură temporară, cu intenția de-a obține anumite rezultate. Astfel, expresia *limitat în timp* care poate avea sensul de „scurtă durată” este folosită aici pentru a specifica faptul că proiectul este definit temporar ca dată de început și de sfârșit. Unele proiecte pot fi continuate sau convertite în alte proiecte.

În contextul nostru, proiectele educative sunt puse în aplicare de unitățile școlare, ca mecanisme aplicate în vederea atingerii unor obiective precum:

- modalități de transpunere în practică a unor programe de studii sau de filiere de învățământ;
- elaborarea sau înnoirea metodologiei generale sau a unor elemente metodice;
- realizarea de resurse pedagogice (audiovizuale, informatice, media);
- conceperea unor dispozitive de formare inițială sau continuă a cadrelor didactice;
- organizarea unor rețele de schimburi sau cooperare cu alte unități școlare din țară sau străinătate [2].

Proiectul este întotdeauna expresia unei politici: el vizează ca prin intermediul unui ansamblu de acțiuni să producă o *transformare*. El implică resurse umane (actori ai transformării), resurse materiale și resurse financiare și se desfășoară întotdeauna într-un context spațio-temporal particular. Se observă deci că definirea unui proiect educativ este determinată de mediul în care se situează, acesta fiind, în fapt, un proces global și integrator. Proiectul presupune capacitatea de a concepe politici educative, sisteme sau practici de formare și de a le implanta, instala, dezvolta și desfășura în situații sociale reale, în interiorul sau în afara instituțiilor tradiționale de formare.

În opinia lui M. Căprescu, se pot distinge trei mari tipuri de proiecte:

1. Proiect de practici pedagogice. Este vorba de asamblarea proceselor de lucru, care alcătuiesc activitatea pedagogică în formele ei de *predare / învățare* la nivelul unei clase de elevi, într-o secvență de formare (unitate didactică). Aici, se regăsesc, în termeni de mijloace și modalități, tot ceea ce caracterizează aspectul pedagogic, alegerea materialelor-suport, selectarea conținuturilor, a cadrelor didactice, a logisticii etc.

2. Proiect de sisteme de formare. Este vorba de montarea și asamblarea unor procese mai ample care alcătuiesc sistemul de învățământ peren. Acest tip de proiect poate desemna sistemul de învățământ care exista într-un cadru juridic dat, dar și o acțiune de formare punctuală, propusă și condusă

astfel, încât să facă cunoscut tuturor cadrelor didactice un nou program, o nouă finalitate etc.

3. Proiect de politici sociale. Ca și practicile pedagogice, sistemele de formare se desfășoară în interiorul unor cadre mai largi, ce reunesc decizii politice, ce demonstrează anumite orientări fundamentale în domeniul socialului. Un astfel de proiect poate desemna tendințele de democratizare a unui anumit sistem școlar, sau dorința de a insera educativul în activitatea socioeconomică. Dar problema socialului nu e ușoară. Oricare din aceste tipuri de proiecte implică rezolvarea unor probleme. Cu toate că prezintă o diversitate infinită, proiectele după care ne conducem au totdeauna un anumit număr de traiecte comune atât în ce privește problemele de soluționat, cât și soluțiile pe care le punem în aplicare [2].

În ansamblul său, un proiect poate prezenta două etape: o fază de pregătire și o fază de realizare, incluzând momentul delicat al montajului.

Un proiect trebuie să răspundă la întrebările: *DE CE?* – finalitatea, *CE* – obiective intermediare și terminale, *CUM?* – definirea strategiei, căile de realizare, *CINE?* – definirea responsabilităților fiecărui partener, *CU CE?* – stabilirea resurselor umane, financiare-bugete, defalcate pe activități, *CÂND?* – fixarea termenelor, *CU CE REZULTATE?* – anticiparea efectelor pe plan material, moral, intelectual etc. [5]

Care sunt etapele realizării unui proiect?

I. a) Identificarea și formularea problemei care trebuie rezolvată prin intermediul proiectului. Se mai utilizează următorii termeni: analiza de nevoi, motivația, argument. Pentru o înțelegere mai bună a procesului de elaborare și implementare a unui proiect educațional, se propune drept exemplu proiectul „Clubul media *Observatorul*”, elaborat și realizat în cadrul Liceului Teoretic „*Onisifor Ghibu*” din municipiul Orhei (Tabelul 1) [4].

Scopul esențial al acestui demers este descoperirea posibilelor obiective ale viitorului proiect [1].

b) Identificarea grupului țintă sau a beneficiarilor proiectului. Grupul țintă reprezintă destinatarii finali ai acțiunii unui proiect. *Exemplu:* Dacă ne referim la un proiect de formare a voluntarilor, grupul țintă este reprezentat de tinerii din grupa de vârstă stabilită care au aptitudini specifice. Beneficiarii direcți vor deveni tinerii care vor fi formați (selecționați din grupul țintă), iar cei indirecti – comunitatea, în ansamblu, cei care vor utiliza serviciile voluntarilor. În stabilirea grupului țintă se impune a se ține cont de obiectivele strategice majore ale proiectului, în funcție de beneficiile imediate sau pe termen mai lung. Se poate face distincția între

Tabelul 1. Formularea problemei

<p>1. Grupul de inițiativă: #AMICII Titlul proiectului: Clubul media „Observatorul” Localizarea proiectului: Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu”, mun. Orhei. Costul proiectului: 6000 lei Perioada de desfășurare a proiectului: decembrie – mai 2019.</p>
<p>2. Problemele identificate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Tinerii nu au suficiente cunoștințe despre schimbările din organism și sănătatea lor. 2) Tinerii nu au suficiente oportunități prin care și-ar putea exprima liber opinia. 3) Tinerii au acces limitat la informațiile privind activitatea liceului. 4) Tinerii nu sunt informați suficient despre ofertele pieței muncii. 5) Tinerii întâlnesc greutăți la comunicarea pe viu. 6) Tinerii nu sunt informați suficient despre drepturile lor. De aceea, ei nu știu să și le apere.

grupul țintă / beneficiarul direct și indirect. Trebuie precizat că grupul țintă este o noțiune stabilită de echipa de lucru a proiectului.

II. Formularea scopului și obiectivelor. Pentru stabilirea obiectivelor, trebuie să răspundem la următoarele întrebări:

- Care este perioada stabilită pentru obținerea fiecărui scop trasat?
- Ce pași concreți trebuie făcuți în atingerea scopurilor?

- Care sunt obiectivele specifice ale fiecărei instanțe care intervine?
- Ce termene concrete se vor fixa pentru îndeplinirea obiectivelor menționate anterior?

Obiectivele specifice trebuie formulate astfel, încât realizarea lor să se producă la modul real. Totodată, se definitivează titlul proiectului, care trebuie să sugereze obiectivul general al proiectului (Tabelul 2).

Tabelul 2. Formularea scopului și a obiectivelor

<p>3. Scopul proiectului: crearea unui Club media, care să ofere elevilor posibilități de a crea și difuza materiale informaționale pentru dezvoltarea personală și profesională.</p> <p>Obiective:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Informarea a circa 300 de elevi din instituția liceală despre drepturile lor; modul de viață sănătos, prin intermediul ediției lunare a ziarului școlar. ○ Instruirea a 10-15 elevi în ceea ce privește scrierea și redactarea textelor pentru un ziar, precum și elaborarea publicației viitoare. ○ Diminuarea dependenței elevilor de mediul online și dezvoltarea abilităților de comunicare offline. <p>Justificarea proiectului: Elevii din cadrul LT „O. Ghibu” nu au un spațiu media de informare și de liberă exprimare cu privire la problemele adolescenților. Iată de ce, suntem de părerea că o cauză a acestei situații ar fi lipsa resurselor financiare, dar și a pregătirii necesare în vederea informării tinerilor. De aceea, o schimbare în această direcție trebuie să vină de la noi, cei care înțelegem cel mai bine, care sunt nevoile și necesitățile adolescenților. În opinia noastră, o soluție ar fi crearea unui club media, unde elevii ar putea fi instruiți în domeniul jurnalistic de către specialiști profesioniști din mass-media. Comunicând și interacționând în cadrul clubului, liceenii își vor forma și dezvolta abilități de lucru în echipă, precum și de scriere și redactare a unor articole pentru ziarul școlar, dar și de promovare a acestuia. Totodată, ne propunem să invităm specialiști din domeniul IT pentru a instrui tinerii care își vor aplica cunoștințele acumulate la modul practic în activitatea clubului. Astfel, vom putea soluționa problema celor care doresc o schimbare a mediului informațional al liceului nostru.</p>
--

III. Stabilirea echipei de proiect și a partenerilor. Criteriile avute în vedere sunt perioada de timp în care se derulează proiectul, resursele umane și materiale. Un factor important este responsabilitatea și perseverența membrilor echipei, gradul de implicare în realizarea activităților prevăzute.

IV. Stabilirea bugetului proiectului. În planificarea bugetului se va ține cont de costurile resurselor umane necesare în derularea proiectului și posibilitățile reale existente.

V. Structurarea activităților: Ce este de făcut? Activitățile trebuie să fie strâns legate de obiecti-

ve și să aibă indicatori. Indicatorii sunt rezultatele care arată că activitatea are loc sau un obiectiv a fost atins. Pentru fiecare obiectiv corespunde, cel puțin, o activitate, iar pentru fiecare activitate corespund indicatori. Indicatorii trebuie să fie:

- *relevanți* (esențiali pentru implementarea cu succes a activităților intervenției primare);
- *realistici* (să ofere răspunsuri consistente la orice întrebare legată de setul de obiective ce au fost atinse);
- *verificabili* (să poată fi măsurați sau observați la un cost rezonabil).

Structurarea proiectului include o serie de activități tipice: informare, documentare, conceperea produsului care face obiectul proiectului, execuția acestuia, implementarea-pilot, elaborarea unei documentații privind obiectul proiectului, evaluarea proiectului.

VI. Planificarea activităților. Această etapă trebuie structurată, conform următoarelor întrebări

de orientare: *Cine?, Ce?, Unde?, Când?* trebuie să facă ceva anume în cadrul proiectului. Astfel, fiecărui membru al echipei de proiect, fiecărui partener din proiect i se atribuie o responsabilitate [5]. Cel mai ușor se realizează planificarea cu ajutorul unor grafice, ce constituie o *hartă* ce furnizează cu ușurință informații privind cine, ce, unde și când trebuie să facă ceva în cadrul proiectul (Tabelul 3).

Tabelul 3. Descrierea detaliată a activităților

Nr.	Denumirea activităților	Denumirea activităților complementare	Răspundeți la întrebările: <i>Cine face? Pentru cine face? Ce? Cum?</i>
1.	Selectarea participanților	Elaborarea formularelor de aplicare	În luna mai, e preconizată realizarea unor chestionare pentru a fi completate de persoanele care vor să se implice în elaborarea ziarului. Ulterior, va fi organizat un concurs, în urma căruia vor fi selectați 10-15 tineri.
2.	Training privind redactarea unui ziar	Pauză de cafea Birotică (<i>carte și stilouri personalizate</i>)	În lunile mai-iunie, va fi organizat un training dedicat chestiunii elaborării unui ziar, împreună cu Clubul jurnaliștilor „Orhidea”, pentru cei 10-15 elevi selectați.
3.	Training privind meseria de fotograf	Pauză de cafea Birotică (<i>carte și stilouri personalizate</i>)	În lunile mai-iunie, va fi organizat un training, în parteneriat cu Centrul „Media” din Chișinău, cu tema „O poză de succes”, pentru cei 10-15 elevi selectați.
4.	Ședință de lucru		În perioada iunie-iulie, vor fi organizate mai multe ședințe în echipă pentru repartiția sarcinilor.
5.	Eveniment de lansare a ziarului școlar	Pauză de cafea Pliante	În luna septembrie, va fi organizată o sărbătoare cu participarea elevilor liceului.

VII. Evaluarea rezultatelor. Se măsoară eficiența (rezultate/resurse), eficacitatea (obiectiv realizat / planificat), economia (costuri realizate/planificate), acceptabilitatea (satisfacerea beneficiarilor). Rezultatele sunt clasificate în tangibile (*outputs*), imediate (*outcomes*) și pe termen lung (*impact*). Rezultatele tangibile se caracterizează prin faptul că pot fi măsurate, cuantificate în unități de măsură. *Exemplu:* numărul de elevi cuprinși într-o formă de școlarizare, numărul

de pliante, broșuri distribuite etc. (Tabelul 4). Rezultatele imediate se referă la eficiența proiectului, dar nu pot fi cuantificate în unități de măsură. Acestea se formulează, de obicei, prin cuvinte, precum *îmbunătățirea..., creșterea, scăderea... etc.*, fără să se indice modificarea prin cifre. Rezultatele pe termen lung (*impactul*) se referă la efectele viitoare ale proiectului. De exemplu, creșterea interesului populației școlare pentru învățatură.

Tabelul 4. Rezultatele așteptate

Nr.	Denumirea activității	Rezultatele
1.	Selectarea participanților	10-15 tineri aleși în urma concursului pentru a participa la pregătirile de înființare a clubului media
2.	Training privind elaborarea unui ziar	10-15 elevi selectați care vor participa la un training referitor la etapele elaborării unui ziar
3.	Training privind profesia de fotograf	10-15 elevi selectați care vor participa la un training, cu tema <i>O poză de succes</i>
4.	Ședință de lucru	Cel puțin 5 ședințe de lucru, la care vor participa membrii clubului media, pentru a pregăti prima ediție a ziarului
5.	Eveniment de lansare a ziarului școlar	Prima ediție a ziarului școlar, cu un tiraj de circa 100 de exemplare
6.	<p>Promovarea proiectului. Elevii și profesorii liceului vor fi informați despre înființarea clubului media prin intermediul rețelelor de socializare (<i>Facebook, Instagram</i> ș.a), referitor la editarea și distribuirea pliantelor în liceu, organizarea unui <i>flashmob</i> în centrul orașului.</p> <p>Continuitatea proiectului. Noi, membrii grupului de inițiativă, vom continua activitatea și în noul an de studii, alături de coordonatorul nostru. Deja avem o înțelegere cu administrația liceului, în vederea editării lunare a ziarului. Totodată, semestrial sau anual, vom organiza o nouă selecție de viitori jurnaliști, pe care îi vom instrui noi.</p>	

Finalizarea proiectului aduce multe avantaje. Câteva dintre acestea sunt deja bine cunoscute – asigurarea unor condiții sigure pentru desfășurarea proiectului, în momentul în care acesta s-a finalizat oficial. Alt aspect important constituie experiența acumulată în ceea ce privește elaborarea unei publicații de liceu pentru a fi împărtășită elevilor interesați. Ar fi necesară motivarea ulterioară a echipei, în momentul în care succesul unui proiect este făcut public, iar membrii echipei sunt apreciați [6].

Dacă ne referim la experiența noastră practică, în perioada desfășurării proiectului în cadrul liceului orheian, elevii au reușit să acumuleze cunoștințe în domeniul jurnalismului – privind documentarea, scrierea, redactarea unor materiale de presă, realizarea interviurilor, reportajelor video. Ne referim și la dobândirea unor abilități de comunicare prin abordarea diverselor subiecte de interes pentru tineri. În urma instruirii și experienței practice, licee-

nii noștri au elaborat și editat trei ediții ale ziarului școlar tipărit *Observatorul Orheian*, care continuă să apară și în prezent, în paralel cu varianta *online* a publicației.

În concluzie, putem afirma cu certitudine că proiectele educaționale oferă acel spațiu de educație nonformală pentru elevi, unde aceștia se pot manifesta altfel decât o fac la ore, fapt ce-i motivează să fie activi, deschiși spre schimbare, să se implice în diverse activități sociale, contribuind direct la soluționarea problemelor din comunitatea lor. Totodată, aplicând la diverse proiecte educaționale împreună cu ei, le formăm și dezvoltăm nu doar competențe-cheie pentru viitoarea carieră, dar și alte abilități personale, la fel de importante. Totodată, și cadrele didactice beneficiază de o semnificativă formare profesională, astfel asigurând eficiență și calitate a procesului educațional.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Bulat V. *Cum scriu un Proiect? Ghid de reguli și principii de bază de scriere a unui proiect*. Ediția a II-a. Chișinău, 2011.
2. Căprescu M. *Teoria curriculumului*. Colegiul Universitar Drobeta Turnu Severin. Disponibil: <http://cis01.central.ucv.ro/csv/curs/tc/>
3. *Culegere de bune practici de proiecte educaționale*, volum editat în cadrul proiectului *Dezvoltarea abilităților de viață a tinerilor în contextul dezvoltării durabile*. Asociația „REPER21”, MEN, 2014. Disponibil: https://prof21.ro/assets/files/Publicatii/RAPORT%201.3_31aug14.pdf
4. *Ghidul solicitantului de finanțare*. Programul de Granturi Mici pentru Tineri 2019 – *E timpul să faci o schimbare!* Disponibil: https://drive.google.com/file/d/1M_1QWhEgBjtTYbaanm-fANc-vyFP-C-g7/view
5. Grecu M. *Conceperea și elaborarea unui proiect*. Galați, 2012. Disponibil: http://www.isj.gl.edu.ro/html/sub_linkuri/EDUCATIV/2007-2008/mod_proiect.pdf
6. Savin V., Ghițu V. *Managementul proiectelor. Monitorizarea și evaluarea proiectelor (broșură)*. Bălți: „Tipografia din Bălți”, 2013. Disponibil: http://www.adrnord.md/public/files/brosuri/Brosura_Managementul_proiectelor_2013.pdf